

O'ZBEKISTON SHAROITIDA RAQAMLI IQTISODIYOT RIVOJLANISHIGA TO'SQINLIK QILAYOTGAN MUAMMOLAR VA CHEKLOVLAR

Mustafaqulova Nargizaxon Axmedovna

nargiza14.03.1978@gmail.com

Annotatsiya Tezisda O'zbekiston sharoitida raqamli iqtisodiyot rivojlanishiga to'sqinlik qilayotgan muammolar - biznesning raqamli yetukligi pastligi, kiberxavfsizlik va ma'lumotlar himoyasi bilan bog'liq xatarlar, shuningdek, institutsional koordinatsiya va ma'lumotlar integratsiyasi kamchiliklari tizimli ravishda yoritiladi.

Kalit so'zlar: raqamli iqtisodiyot, biznesning raqamli yetukligi pastligi, ma'lumotlar integratsiyasi, kiberxavfsizlik.

Kirish O'zbekistonda raqamli texnologiyalarni iqtisodiyotning turli tarmoqlariga joriy etish, elektron xizmatlarni kengaytirish, tadbirkorlik subyektlarining raqamli transformatsiyasini jadallashtirish hamda ma'lumotlardan samarali foydalanish bo'yicha izchil islohotlar amalga oshirilmoqda¹. O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish iqtisodiy samaradorlik va raqobatbardoshlikni oshirishning muhim omilidir. Biroq biznesning raqamli yetukligi pastligi, kiberxavfsizlik va ma'lumotlarni himoya qilish bilan bog'liq xatarlar, shuningdek, institutsional koordinatsiya va ma'lumotlar integratsiyasidagi kamchiliklar raqamli transformatsiya jarayonini

¹ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi PF-6079-son Farmoni. "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida.
<https://lex.uz/docs/5030957>

cheklamoqda. Shu sababli ushbu muammolarni tizimli tadqiq etish dolzarb hisoblanadi. O'zbekistonda raqamli iqtisodiyot rivojlanishiga to'sqinlik qilayotgan asosiy muammolarni aniqlash, ularning ta'sirini baholash va ularni bartaraf etish bo'yicha ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqish tadqiqot maqsadi hisoblanadi. Tadqiqot raqamli yetuklik, kiberxavfsizlik, ma'lumotlar himoyasi, institutsional koordinatsiya va ma'lumotlar integratsiyasi o'rtasidagi bog'liqlikni tizimli yondashuv asosida ochib beradi.

Tahlil va natijalar.

Biznes subyektlarining raqamli yetukligi va innovatsion faolligi pastligi. Raqamli iqtisodiyot bozor mexanizmlarida eng katta natija biznes subyektlari, ayniqsa kichik va o'rta korxonalar tomonidan texnologiyalarning real joriy etilishi orqali yuzaga chiqadi. O'zbekistonda esa biznesning bir qismi uchun raqamlashtirish hali operatsion ehtiyoj darajasida qolmoqda: Ya'ni korxonalar ko'proq to'lov, reklama yoki aloqani raqamlashtirmoqda, ammo ishlab chiqarish, logistika, mijozlar ma'lumotlari tahlili, CRM, ERP, ma'lumotlarga asoslangan boshqaruv va AI vositalaridan foydalanish darajasi cheklangan. UNDPning 2025-yilda e'lon qilingan "Digital Economy of Uzbekistan" tadqiqotida raqamli transformatsiya bo'yicha rag'batlarni faqat IT Park rezidentlari bilan cheklab qo'ymaslik, balki IT sohasidan tashqaridagi SME va yakka tartibdagi tadbirkorlar uchun ham maxsus rag'batlar, grantlar va vaucher mexanizmlarini kengaytirish tavsiya etiladi². Bu tavsiya amaldagi rag'bat tizimi barcha xo'jalik yurituvchi subyektlarni bir xil qamrab olayotganini anglatmasligini ko'rsatadi. OECD tadqiqotida ham shunga o'xshash xulosa beriladi:³ IT Park rezidentligi bilan bog'liq imtiyozlar ko'plab kichik firmalar va norasmiy yoki yarim rasmiy faoliyat yuritayotgan subyektlarni chetda qoldirishi

² UNDP. Digital Economy of Uzbekistan: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2025-05/uz_digital-economy-study_eng.pdf

³ OECD. Digital Skills for Private Sector Competitiveness in Uzbekistan: <https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2023/05/digital-skills-for-private-sector-competitiveness-in->

mumkin. Natijada innovatsion rivojlanishning asosiy foydasi nisbatan tayyor va markazlashgan guruhlar qo'lida to'planadi, kengroq biznes qatlamlariga esa texnologik diffuziya sekin yetib boradi. Bu holat innovatsion rivojlanishni ikki yo'l bilan sekinlashtiradi.

Birinchidan, texnologiya joriy etish xarajatlari, malakali xodim yollash qiyinligi va boshqaruv madaniyati cheklanganligi sababli korxonalarda innovatsion tajribalar kam bo'ladi.

Ikkinchidan, texnologiyalarni chuqur joriy etmagan iqtisodiyotda ma'lumotlar sifati va biznes jarayonlari standartlashuvi yetarli bo'lmagani uchun keyingi bosqichdagi AI va big data asosidagi innovatsiyalarni ommalashtirish ham qiyinlashadi⁴.

1- jadval

O'zbekistonda raqamli iqtisodiyot rivojlanishiga ta'sir qilayotgan asosiy muammolar⁵

Muammo guruhi	Amaliy ko'rinishi	Innovatsion rivojlanishga ta'siri	Dalil / manba signali
Infratuzilma va hududiy tafovut	Shahar-qishloq farqi, tezlik va sifat nomutanosibligi	Startaplar, e-commerce va masofaviy xizmatlar hududlar bo'yicha teng rivojlanmaydi	Stat.uz, World Bank

⁴ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 14-oktabrdagi PQ-358-son qarori, AI texnologiyalarini 2030-yilgacha rivojlantirish strategiyasi: <https://lex.uz/docs/7159258>

⁵ O'zbekiston Respublikasi Statistika qo'mitasi ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tayyorlandi

Raqamli ko'nikma va inklyuziya	SME, yoshlar, ayollar va nogironligi bo'lgan shaxslar uchun notekis tayyorgarlik	Raqamli texnologiyalarni amaliy joriy etish sekinlashadi	World Bank, OECD, UNDP
Biznesning raqamli yetukligi pastligi	SMElarda resurs va bilim cheklangan, rag'batlar tor doirada	Innovatsiya diffuziyasi sustlashadi	OECD, UNDP
Kiberxavfsizlik va data muhofazasi	Ma'lumotlardan foydalanishda xavfsizlik va ishonch muammolari	AI, Big Data va govtech loyihalari xavfi ortadi	Lex.uz, cyber strategy
Institutsional koordinatsiya	Tizimlararo integratsiya va ma'lumotlar almashinuvi cheklangan	Raqamli transformatsiya fragmentatsiyalashadi	Lex.uz, d.gov.uz

Kiberxavfsizlik, shaxsga doir ma'lumotlarni himoya qilish va ishonch muammolari. Raqamli iqtisodiyot chuqurlashgan sari ma'lumotlar iqtisodiy qiymatning asosiy resursiga aylanadi. Shu bois kiberxavfsizlik, maxfiylik va shaxsga doir ma'lumotlarni himoya qilish bilan bog'liq masalalar innovatsion rivojlanishning markaziy shartiga aylanmoqda. Agar foydalanuvchi, biznes yoki davlat tizimlari raqamli platformalarga nisbatan yetarli ishonchga ega bo'lmasa, elektron xizmatlar qamrovi kengaysa ham, ulardan foydalanish sifati va

ma'lumotlar almashinuvi chuqurlashmaydi. O'zbekistonda 2024-yilda tasdiqlangan sun'iy intellekt texnologiyalarini 2030-yilgacha rivojlantirish strategiyasida AI tizimlarini joriy etish va rivojlantirishda shaxsga doir ma'lumotlar xavfsizligini ta'minlashga qaratilgan alohida normativ-huquqiy hujjat ishlab chiqish vazifasi belgilangan. Bu mavjud huquqiy bazani yanada takomillashtirish zarurati saqlanayotganini ko'rsatadi. 2026-yil 10-martda esa O'zbekiston Respublikasining Kiberxavfsizlik strategiyasi belgilandi. Mazkur hujjatning qabul qilinishi sohaning davlat siyosati darajasida ustuvor muammo sifatida tan olinganidan dalolat beradi. Kiberxavfsizlik masalasi nafaqat texnik himoya vositalari bilan, balki institutlararo javobgarlik, foydalanuvchi savodxonligi, ma'lumotlarni boshqarish standartlari va xizmat ko'rsatuvchi tashkilotlarning ichki siyosati bilan ham bog'liq. Elektron hukumat, bank-moliya sektori, sog'liqni saqlash, ta'lim va savdo platformalarida ma'lumotlar oqimi kengaygan sari, zaif nuqtalarning iqtisodiy narxi ham ortib boradi. Shu sababli kiberxavfsizlikni 'IT bo'limining texnik vazifasi' sifatida emas, balki innovatsion iqtisodiyotning institutlararo ishonch infratuzilmasi sifatida ko'rish lozim. Ayniqsa AI, Big Data va idoralararo ma'lumot almashinuvi chuqurlashayotgan sharoitda ma'lumotlardan foydalanish va ularni himoya qilish o'rtasidagi muvozanat eng nozik masalaga aylanadi. Muvozanat buzilsa, innovatsion loyihalar sekinlashadi yoki ommaviy qarshilikka uchraydi; haddan tashqari cheklov qo'yilsa, ma'lumotlarga asoslangan iqtisodiy imkoniyatlar to'liq ishga tushmaydi. Demak, O'zbekiston sharoitida data governance va cybersecurity bo'yicha zamonaviy institutsional arxitektura yaratish dolzarbdir.

2- jadval

Muammo guruhlari bo'yicha ustuvor cheklovlar va ularni yumshatishning strategik yo'nalishlari⁶

⁶ O'rganilgan ma'lumotlar asosida muallif tomonidan tayyorlandi

Ustuvor cheklov	Mazmuni	Strategik javob chorasi
Hududiy tafovut	Qamrov oshayotgan bo'lsa-da, sifat va real foydalanish imkoniyati teng emas	Sifatli broadband, qishloq hududlari uchun maqsadli subsidiyalar va speed monitoring
Ko'nikmalar taqchilligi	SME va aholi qatlamlari bo'yicha amaliy raqamli savodxonlik yetarli emas	Sektorlar kesimida qisqa amaliy treninglar va mikromalaka sertifikatlari
SME uchun rag'batlarning torligi	Imtiyozlar asosan tayyor ekotizimdagi subyektlarda jamlanmoqda	Digital vouchers, grantlar va IT Parkdan tashqari transformatsiya paketlari
Kiberxavfsizlik va data governance	Ishonch va huquqiy aniqlik yetarli bo'lmasa, platformalar chuqurlashmaydi	Riskga asoslangan standartlar, audit va foydalanuvchi ma'lumotlari himoyasi
Koordinatsiya zaifligi	Tizimlar fragmentatsiyasi va ma'lumotlar takrorlanishi saqlanadi	Yagona interoperabilite, data exchange protokollari va KPI tizimi

Institutsional koordinatsiya, ma'lumotlar integratsiyasi va boshqaruv sifati cheklovlari. Raqamli iqtisodiyot ko'p hollarda alohida platformalar yoki loyihalardan emas, balki ularning o'zaro ishlash qobiliyatidan iqtisodiy samara oladi. Shu nuqtai nazardan O'zbekistonda asosiy cheklovlardan yana biri — idoralararo koordinatsiya, ma'lumotlarning standart formatlarda almashinuvi va boshqaruv jarayonlarining bir xil sifatda tashkil etilmaganidir.

Agar davlat organlari, banklar, telekom operatorlar, statistika tizimi va xususiy platformalar o'rtasida ma'lumotlar oqimi uzviy bog'lanmasa, raqamli transformatsiya "orolcha-orolcha" ko'rinishda qolib ketadi. "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi va unga bog'liq hujjatlarda ma'lumotlar bazalarini integratsiya qilish, davlat xizmatlarini bir nuqtadan ko'rsatish va ma'lumotlarga asoslangan boshqaruv tizimini yaratish vazifalari belgilangan. Shu bilan birga, 2024-yilgi AI strategiyasi doirasida Big Data bazasini yaratish uchun vazirlik va idoralardan tegishli ma'lumotlarni taqdim etish vazifasi qo'yilgani shuni anglatadiki, ma'lumotlar boshqaruvi masalasi amaliy jihatdan hanuz yakuniy yechimga ega emas. Institutsional koordinatsiya past bo'lsa, quyidagi salbiy oqibatlar yuzaga keladi: takroriy ma'lumot yig'ish, foydalanuvchi uchun ortiqcha byurokratik bosqichlar, xizmatlar sifati bo'yicha tafovutlar, tahliliy qarorlar uchun ishonchli real vaqt ma'lumotlarining yetishmasligi va idoraviy platformalarning bir-biri bilan cheklangan integratsiyasi. Innovatsion rivojlanish nuqtai nazaridan esa bu holat govtech, smart regulation va ma'lumotlarga asoslangan siyosat ishlab chiqish imkoniyatlarini susaytiradi. Shu sababli raqamli iqtisodiyotning keyingi bosqichida asosiy masala alohida servislar sonini ko'paytirish emas, balki ular o'rtasidagi interoperabiliteni oshirish, Yagona ma'lumotlar standartlarini joriy etish, xizmatlar uchun natija indikatorlarini aniqlash va idoralararo javobgarlikni kuchaytirishdan iborat. Bunday yondashuv bo'lmasa, raqamlashtirishning tashqi ko'rinishi mavjud bo'lib, ichki iqtisodiy samarasi cheklangan bo'lib qoladi.

Xulosa Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda raqamli iqtisodiyot rivojlanishi bo'yicha muhim institutsional va bozor asoslari shakllangan bo'lsa-da, ushbu jarayonning innovatsion natijadorligi bir qator tizimli cheklovlar bilan to'qnash kelmoqda.

Birinchidan, SME segmentida raqamli yetuklik pastligi, rag'bat tizimining tor doiralarda jamlanishi va texnologiyalarni chuqur joriy etish xarajatlari innovatsion diffuziyani sekinlashtirmoqda.

Ikkinchidan, kiberxavfsizlik va ma'lumotlar muhofazasi bilan bog'liq masalalar raqamli platformalarga bo'lgan ishonchni belgilovchi strategik omilga aylanmoqda.⁷ Nihoyat, idoralararo koordinatsiya va data governance cheklovlari raqamli transformatsiya natijalarini parchalanib qolish xavfi ostida qoldirmoqda.

Uchinchidan idoralararo koordinatsiya, ma'lumotlarning standart formatlarda almashinuvi va boshqaruv jarayonlarining bir xil sifatda tashkil etilmaganligi, xizmatlar sifati bo'yicha tafovutlarni keltirib chiqaradi, ushbu muammolarni yumshatish va O'zbekiston sharoitiga mos amaliy yechimlarni ishlab chiqish ilmiy va amaliy jihatdan dolzarb vazifa hisoblanadi.

Foydalanilgan Adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi PF-6079-son Farmoni. "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida. <https://lex.uz/docs/5030957>.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 14-oktabrdagi PQ-358-son qarori, AI texnologiyalarini 2030-yilgacha rivojlantirish strategiyasi:
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2026-yil 10-martdagi PF-38-son Farmoni, Kiberxavfsizlik strategiyasi: <https://lex.uz/en/docs/8084828>.
4. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. Raqamli iqtisodiyot bo'yicha rasmiy statistika bo'limi. <https://stat.uz/en/official-statistics/tsifrova>

⁷ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2026-yil 10-martdagi PF-38-son Farmoni, Kiberxavfsizlik strategiyasi: <https://lex.uz/en/docs/8084828>

5. UNDP. Digital Economy of Uzbekistan: <https://www.undp.org/sites/g/files>
6. OECD. Digital Skills for Private Sector Competitiveness in Uzbekistan: